

Wildernissen (Putte-Berendrecht)

Op 10 en 24 augustus zijn de bodemvallen in het open zand van de Wildernissen gecontroleerd. Opvallend is het grote aantal tot voor kort zeldzame kiezelsprinkhanen (*Sphingonotus caeruleus*) (afbeelding) dat op dit terreintje rondspring en vliegt. Deze warmteminnende soort is pas vanaf 2010 bekend in Nederland.

Uit een van de daar geplaatste bodemvallen kwam ook een zeldzaam boktorretje: de kleine nevelvlekboktor (*Leiodus femoratus*) (afbeelding)

Zoektocht roestbruine kniptor (Bergen op Zoom)

We werken mee aan het Monitoringsproject Roestbruine Kniptor 2025 van EIS Kenniscentrum insecten. Uit onze contreien is dit dier nog niet bekend. Met de aan ons verstrekte feromoondispenser hebben we geprobeerd deze kever waar te nemen op het landgoed Zoomland en in het bosreservaat Mattemburgh. Beide pogingen zonder resultaat.

Kortenhoeff (Huijbergen)

In dit natuurgebied zijn we door middel van bodemvallen op zoek naar de glanzende veldglimmer (*Amara makollski*). De onlangs als nieuwe soort beschreven loopkever lijkt een voorkeur te hebben voor lichte berkenbossen. Vandaar onze speurtocht tussen de berkenbomen in de Kortenhoeff.

Op 10 augustus zijn de bodemvallen die gedurende drie maanden tussen berkenbomen stonden opgesteld, gecontroleerd en verwijderd. Een deel van de vangsten is inmiddels verwerkt. Opvallend is de grote hoeveelheid schallebijters dat daar rondloopt: de tuinschallebijter (*Carabus nemoralis*), de blauwzwarte schallebijter (*Carabus problematicus*) en de violette schallebijter (*Carabus violaceus purpurascens*) (afbeelding) zijn de meest opvallende, maar ook de meest voorkomende loopkevers tussen de berkenbomen van de Kortenhoeff.

Steertse Heide (Essen)

Tijdens het tellen van libellen, dagvlinders en juffers ten behoeve van het grenspark zijn op verschillende plaatsen langs de zandpaden pluimvoetbijen (*Dasypoda hirtipes*) bezig met het onderhoud van hun nest. Achteruitlopend duwt ze overtallige zandkorrels vanuit haar nestholtes naar buiten.

De vennen zijn inmiddels nagenoeg alle opgedroogd: libellen ontbreken en het aantal juffers is beperkt.

Stadskern Bergen op Zoom

De gemeente Bergen op Zoom wil de binnenstad een groene impuls gaan geven. Om dit beter te verantwoorden voor en nadat dit heeft plaats gevonden wordt er een nulmeting van de biodiversiteit van de binnenstad uitgevoerd. Daarbij richt men zich op vogels, hommels en dagvlinders.

In overleg met de stadsecoloog van Bergen op Zoom lopen we op 11 augustus voor de tweede maal de vlinder- en hommeltelroute door Bergen op Zoom.

Berm autosnelweg A4/A58 (Bergen op Zoom)

Het door ons onderzochte terrein in Bergen op Zoom is niet groter dan circa 1.250 m² en ligt langs de berm van de A4/A58 als een groen eiland ingeklemd tussen bedrijfspanden, parkeerterreinen en drukke verkeerswegen.

We hebben dit gebied ruim vijf jaar lang wekelijks bezocht. Met behulp van sleepnet, klopscherm en bodemvallen hebben we een goed beeld gekregen van de wantsen en kevers die je op een schijnbaar oninteressant terreintje kunt tegenkomen.

Op 8 juli 2019 zijn we er van start gegaan. Onze aandacht ging primair uit naar wantsen, loopkevers en lieveheersbeestjes.

In totaal hebben we hier uiteindelijk 65 soorten loopkevers, 9 soorten lieveheersbeestjes en 83 soorten wantsen kunnen registreren. Een aantal daarvan worden weinig waargenomen in ons land.

Opvallend is het massale voorkomen van de kalkgroefkop (*Parophonus maculicornis*) (afbeelding), een zuidelijke soort loopkever, die tot voor kort onbekend was in ons land. Fraai is de invloed van de klimaatwijzigingen terug te vinden in de verzamelde gegevens: we zien meer soorten uit zuidelijker streken die voorheen in Nederland onbekend waren. We zien ook hoe de samenstelling van de soorten op het terrein verandert, doordat het terrein droger wordt en de begroeiing er meer gesloten is. Ook vinden we er twee wantsen, waarvan men een aantal jaren geleden dacht, dat ze in ons

land uitgestorven waren: grote borstelige graafwants (*Microporus nigrita*) en streephalsgraswants (*Acetropis gimmerthalii*).

We veronderstellen dat de nabijheid van een drukke verkeersweg van invloed is op de entomofauna op het terrein, maar daarvoor ontbreken hier harde gegevens. Wel zien treffen we wantsen aan die in of langs het water thuishoren, in een biotoop dat negen kilometer noordelijker langs de A4 ligt: het Halsters Laag, zoals de Diksprietmoerashopper (*Chartoscirta cocksii*) (afbeelding) en het gewoon zwemmertje (*Cymatia coleoprata*). Ongetwijfeld zijn deze dieren met een voorbijrazend vrachtverkeer meegelift.

We hebben ook gekeken of maaiwerkzaamheden een aanwijsbaar effect hebben op aantallen en soorten insecten. Het terrein werd eenmaal per jaar gemaaid, meestal in het najaar en zonder meetbare invloed op insectenrijkdom van het terrein. Eenmaal werd de begroeiing in de laatste week van augustus al gemaaid, het negatieve effect daarvan is duidelijk zichtbaar. Het lijkt alsof het negatieve effect van te vroeg maaien op een geïsoleerd perceel ook voor de biodiversiteit in de daarop volgende jaren zijn weerslag heeft.

Zonneland, Dassenberg (Steenbergen)

Op akkers in een deel van het landgoed Dassenberg worden binnenkort zonnepanelen geplaatst, in het meest noordelijke deel wordt een parkachtige situatie gecreëerd met sloten, bomen en open kruidig grasland. De sloten monden uit in het Bergsche Water of Ligne. Op dit moment worden er voederbieten en chicorei geteeld, waarbij de akkers worden doorsneden door met eiken omzoomde zandpaden. Vanuit de verschillende werkgroepen van de KNNV worden monitoringen verricht, dat gebeurt eveneens vanuit de WUR (Wageningen), met het doel na te gaan in hoeverre de biodiversiteit van het gebied door het staken van agrarische activiteiten en de aanleg van het zonnepark wordt beïnvloed.

Ons aandeel bestaat uit een kort onderzoek naar de loopkeverfauna door middel van bodemvallen en het monitoren van de aquatische macrofauna van de sloten in het noordelijke deel.

Na overleg met Henry Deckers (beheerder/mede-eigenaar van het landgoed) hebben we er op 5 augustus een aantal bodemvallen geplaatst. De met pekkel gevulde vallen zijn geleegd op 13, 20 en 27 augustus. De vangsten zijn nog niet verwerkt.

In de berm van de zandpaden troffen we een tweetal nesten van de gewone wesp (*Vespa vulgaris*). Eén van die nesten is inmiddels uitgegraven door een wespendif, een steenmarter, of wat waarschijnlijker lijkt, door een agrariër. Boven het uitgegraven nest loerde een Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) op de wanhopig rond zoemende gewone wespen.

Het Halsters Laag

In het Halsters Laag lopen we periodiek een vlinder- en hommeltelroute. Deze maand is het hele traject gemaaid en behalve wat hooibeestjes, oranje zandoogjes, icarusblauwtjes en klein koolwitjes, valt er weinig te registreren.

Literatuursignaleringen

Smit, J. & W. Klei, 2025: *De Nederlandse plooiwingswespen (Hymenoptera: Vespidae)*, Faunistische Mededelingen 16.

In de reeks Entomologische Tabellen verscheen deze maand een nieuwe tabel. Dit keer over plooiwingswespen. Jan Smit en Wim Klein, beschrijven hierin alle 59 Nederlandse soorten plooiwingswespen. Deze groep omvat de bekende sociale wespen, zoals de hoornaars, limonadewespen en veldwespen, maar ook de vele solitaire soorten.

Behalve de 59 Nederlandse soorten staan er ook nog 13 soorten uit het nabije buitenland in de tabel. Per soort is een bespreking opgenomen en voor de Nederlandse soorten een verspreidingskaart.

Het boekje is prachtig geïllustreerd.

Entomologische Berichten 85 (4), augustus 2025

In de jongste editie van het tijdschrift van de Nederlandse Entomologische Vereniging met twee copulerende spillebeenvliegen op de cover, bevat een interessant artikel over de bonte verzameling aan insecten die in koepelnesten van de rode bosmier overwinteren.

Verder artikelen over eiafzetting door de moerasplantenboorder (een nachtvindertje) en over nieuwe aanwinsten voor de Nederlandse fauna, zoals een spiegelkever, een roofwants en een motje.

De Zeeuwse Prikkebeen 2025, nr. 2

In het jongste nummer van dit fraai geïllustreerde tijdschrift ondernemen de leden van de Vlinder- en libellenwerkgroep Zeeland af en toe een uitstapje naar westelijk Noord-Brabant. Bij een excursie naar de Phegeavinders bij Fort de Roovere (een van de weinige plaatsen in Nederland waar deze vlinder voorkomt), zien de deelnemers tevens een stuk of vijf maansnuituilen. Dat zijn nachtvinders die uit onze contreien alleen bekend zijn van de Kalmthoutse Heide, Wouwse Plantage en – iets over de grens - van Wolfsheuvel (Achterbroek).

In het Bronven (Kortenhoeff) blijkt het aantal bruine winterjuffers spectaculair te zijn toegenomen, hetgeen door de (toenmalige) beheerder wordt bevestigd. Een andere locatie, waar de soort talrijk voorkomt, is de omgeving van het Markiezaat (Reimerswaalweg).

Verder constateert de werkgroep een opvallende toename van het kaasjeskruidkoppje in de gemeente Reimerswaal, waar het vlindertje vooral op moerasrolklaver foerageert en van bruine korenbouten langs het schor van Sint-Annaland.

